

Het moederschap in ere hersteld

Eline:

Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jezus, zijn reeds in ere hersteld. Vandaag is het moedertjesdag. Een dag waarop we even stilstaan bij onze moeders en hen in ere herstellen. Onze moeders, die zich zo vaak op de achtergrond voortbewegen, die als zo vanzelfsprekend worden genomen. Want elk van ons heeft een moeder. En de gelukkigen onder ons (en laten we hopen dat dat er velen zijn) hebben een zorgende, lieve moeder, zoals ik.

Wat betekent het om moeder, mama, te zijn?

Vaak heeft onze taal een verborgen laag die de identiteit van het woord naar boven brengt als we wat dieper graven in de oorsprong van het woord. Laten we dus eerst even kijken naar de **etymologische afkomst** van het woord 'mama'.

De wetenschappelijke naam voor **zoogdieren** *mammalia*, stamt af van de Latijnse naam voor borsten, *mamma* (meervoud *mammae*).

In veel talen komt een vergelijkbaar woord voor 'moeder' voor, bijv. Duits *Mama*, Jiddisch *memme*, Fries *mem*, Engels *mam* en verbasterd *mum*, *mummy*, Zweeds *mamma*, Grieks *mámmē*, Litouws *mamà*, Russisch *máma*, Pools *mama*, Oudiers *muimme*, Welsh *mam*. Het woord *mamma* is al bij hele kleine baby's terug te horen in hun brabbeltaal. Eigenlijk worden wij moeders dus stiekem gewoon 'borst' genoemd.

En dat is dan ook echt een zeer eervol woord! De borst die staat voor voedend en levengevend, voor warmte, voor het hart dat zich ter hoogte van de borst bevindt en beschermd wordt door de borst, voor moed (zich op de borst kloppen), voor kracht (de borstkas), voor het vrouwelijke, voor zachtheid, etc.

Moederschap is zo zeer innig verweven met de borst en borstvoeding, niet alleen in de praktijk, maar ook in woord. Samen met de baby vormen de moeder en haar borst een heilige drie-eenheid. En het kernwoord in die drie-eenheid is **liefde**.

Inge:

Veel inspiratie voor deze lezing, haalden we uit "het boek van de vreugde", geschreven door Desmond Tutu, een zuid-afrikaanse geestelijke en mensenrechtenactivist en de Dalai Lama. Graag delen we enkele passages met jullie.

Laten we luisteren naar een verhaal over **moederliefde**. Desmond Tutu, vertelt ons hier over de **geboorte van zijn tweelingsdochters**:

Eén van mijn dochters had een verzakte navelstreng, waardoor ze vastzat in het geboortekanaal. Haar hartslag en zuurstofniveau kelderden alarmerend. Terwijl de verloskundige met een vacuümpomp op het hoofdje van onze dochter iets probeerde te bereiken, had ze tegen Rachel gezegd dat ze nog één perswee had om de baby eruit te krijgen, anders moesten ze een noodkeizersnee toepassen. Eliana zat al in het geboortekanaal, dus garantie op een veilige geboorte was er allerminst.

Als arts wist Rachel net zo goed als ik dat iedere seconde telde, aangezien het zuurstofpeil gevaarlijk daalde. Nooit van mijn leven heb ik zo veel kracht gezien als op het moment dat Rachel zich voluit in de pijn wierp en alle moederwil uit haar lijf perste om onze dochter naar buiten te krijgen.

Eliana reageerde niet, ze ademde niet en ze zag blauw toen ze geboren werd. Haar apgar-score was 1 van 10, wat betekende dat ze nauwelijks in leven was.

Ze renden met haar naar een operatiekamer, waar de artsen probeerden haar te reanimeren. Ze zeiden tegen Rachel dat ze tegen de baby moest praten omdat de stem van de moeder een bijna magisch effect had, zelfs op zo'n plek in zo'n situatie. Het waren de langste seconden van

ons leven terwijl we toekeken hoe de artsen probeerden onze dochter te redden en voorbereidingen troffen om haar te intuberen. Toen kwam dat onuitsprekelijke moment van vreugde en opluchting, toen Eliane een sputterend geluidje maakte, haar eerste teug ademhaalde en zich naar het leven huilde. Alle andere aanwezigen, inclusief de verloskundige, huilden tranen van vreugde. Na de traumatische geboorte van Eliane werd de tweeling vliegensvlug naar een intensive care unit gebracht. Toen ik daar even later binnenkwam, lagen ze zij aan zij en hielden elkaar hand vast.

*Het belang van de liefde om te overleven zoals de Dalai Lama het beschreef was voor mij dus geen abstracte theorie. Ik had van dichtbij meegemaakt dat het leven van onze dochter werd gered door de liefde van haar moeder. Het is deze **moederliefde** waar wij allemaal ons leven aan te danken hebben.*

Veel valt te zeggen over de ervaring van de geboorte van een kind. Je krijgt ineens een kind in je schoot geworpen, het wordt je toevertrouwd, maar wie is dit kind? Het is je zo nabij, en tegelijk ken je het niet. Wij hebben op het geboortekaartje van Maarten geschreven: “Naaste, vreemde, ...”

Eline:

Ik herken dat in wezen tegenstrijdig gevoel enorm. Het gevoel van diepe **eenheid**, vermengd met een tegelijk totale **vreemdheid**. Gedurende je hele zwangerschap, weet je wel dat er een menselijk wezentje in jou groeit. Je herinnert jezelf er zoveel mogelijk aan, want bij elk besef schiet er een vreugdestootje door je heen. En toch... Het besef is er nooit helemaal. En dat is schoon. Want het moment dat je haar gezichtje voor het eerst ziet, overweldigt je het. Een mens! Een levend wezen, zo schoon, nu in de wereld.

Je hebt inderdaad het gevoel dat het kind je toevertrouwd wordt.

Het is een pracht-**cadeau**. Ik heb dan ook moeite met de uitdrukking. “Wij hebben een kind gemaakt.” Of nog erger in het dialect: “We hebben een kind gekocht.” Ik heb het helemaal niet gemaakt of gekocht. Ik heb het gekregen. (Verwijzing naar Lied ‘Het kind’:) We zongen het daarnet: “Geboren uit adem, uit vuur, aarde, donker. Kwetsbaar en tastbaar. Huid van jouw huid.”

Bevallen is een pijnlijke zaak, niemand wil pijn hebben. Maar moeders aanvaarden dit. Zelfs na de pijnlijkste weeën kan een moeder haar vreugde niet op als de baby er eenmaal is. Het is ongeloofelijk hoe snel lijden kan omslaan in vreugde.

Het moederschap is een cadeau want het TREKT je naar dat ander wezen en je kunt niet anders. Je bent zodanig op haar gericht, dat het je levensvreugde geeft. Je leeft naar een ander toe. Je eigenbelang komt op de achtergrond.

Inge:

De dag dat je weet dat je zwanger bent, is een dag dat je precies in functie van een ander begint te leven. Je let op wat je eet en drinkt, je weerhoudt je van negatieve invloeden.

Eline:

Zelfs de gsm, die naar gewoonte naast je bed ligt (als wekker), wordt verbannen uit de slaapkamer.

Inge:

Stilaan begin je het kind te voelen groeien en je beseft: er is een ander waar ik voor moet zorgen.

Ik denk aan een vriendin van mij, Marjoleine: Ze vertelde me toen ze zwanger was van haar eerste: "ik ga vandaag naar de gynaecologe. Straks kan ik eindelijk weer gerust zijn." Ik zei daarop: je gaat nooit meer gerust zijn! Je leven staat vanaf nu in teken van je kind.

Eline:

En eenmaal het kindje er is, wordt die focus alleen nog maar groter.

Als je een klerenwinkel binnenloopt, zie je enkel nog de babykleertjes, waar je al 20 stuks van hebt, terwijl je eigen kleerkast eigenlijk aan vernieuwing toe is.

Zelfs al ben je zo moe, je doet het voor je kind. Je staat op, je troost haar. Soms de hele nacht lang.

Inge:

Zelfs al zijn het er vier. Die je om de beurt wakker houden. Of alle vier tegelijk vragen om getroost te worden.

En toch: Het is een cadeau moeder te mogen worden, want je wordt vanuit de natuur uit geappelleerd om te zorgen voor een ander.

Het moederinstinct noemen we dat. Is het niet schoon?

Eline:

"Het is de moederliefde waaraan wij allemaal ons leven te danken hebben." Hoorden we in de tekst. De Dalai Lama antwoordt daarop: "Het is biologie." 'Alle zoogdieren, inclusief de mens, hebben een speciale band met hun moeder. *Zonder de zorg van de moeder sterft de pasgeborene, dat is een gegeven."*

Inge:

Verder in dat mooie boek lezen we:

p. 246: *"Compassie is in vele opzichten een verlengstuk van dit moederinstinct, dat zo cruciaal is geweest voor de overleving van onze soort."* *"Het is een gevoel van zorg dat opkomt als we geconfronteerd worden met het lijden van iemand anders."* Interessant is dat het bijbels Hebreeuwse woord voor compassie, "rachamim", komt van de stam van 'baarmoeder' "Rechem". De dalai Lama zegt vaak dat wij compassie met de paplepel ingegoten krijgen van onze moeder. Hij noemt zijn moeder ook zijn eerste leraar van compassie.

Eline:

Dankzij Geertrui heb ik tijdens de gesprekken met de gevangen nieuwe wijsheden opgedaan. We hoorden het vorige week al. Er valt veel te leren van gevangenen.

In de gevangenis zei één van de gevangen die al jaren opgesloten zat iets heel treffends: "Na al die jaren, na zoveel gesprekken met medegevangenen, kan ik één iets met zekerheid zeggen. De reden dat wij hier zitten is fundamenteel van iedereen gelijk; een tekort aan liefde. En dan vooral liefde van de ouders." Ik had dit natuurlijk al vele malen gehoord in cursussen pastorale, psychologie enz. Maar toch trof mij deze uitspraak heel diep. Want je wordt in het gevang geconfronteerd met "het gelaat van de ander". Je kijkt rond je en je beeld van "de gevangene" verdwaasd. Je ziet elk van hen, hoort delen van hun verhaal en kunt niet anders dan denken: Hij heeft gelijk.

Inge:

Een verhaal uit het boek van de vreugde:

p. 255-256 (verhaal van de gevangene Anthony Ray Hinton)
over "het moederinstinct".

"Toen Anthony Ray Hinton de dodencel inging na een proces dat alleen maar een karikatuur van gerechtigheid genoemd kan worden, was hij begrijpelijkerwijs boos en verslagen over het Amerikaanse rechtssysteem. 'Als er geen woord geloofd wordt van wat je zegt, hou je uiteindelijk op met praten. Ik zei geen goedemorgen. Ik zei geen goedenavond. Ik vroeg niet meer aan anderen hoe het met ze ging. Als de bewakers informatie nodig hadden, schreef ik het op een briefje. Ik was boos. Maar toen ik mijn vierde jaar inging, hoorde ik in de cel naast mij een man huilen. De liefde en compassie die ik van mijn moeder had meegekregen kwamen naar boven en ik vroeg hem wat er aan de hand was. Hij antwoordde dat hij zojuist had gehoord dat zijn moeder was overleden. "Bekijk het eens zo," zei ik tegen hem. "Nu heb je iemand in de hemel die jouw zaak bij God bepleit." Daarna vertelde ik een mop en begon hij te lachen. Plots waren mijn stem en mijn gevoel voor humor terug. Na die nacht heb ik zesentwintig lange jaren geprobeerd me te richten op de problemen van anderen en aan het einde van elke dag, realiseerde ik me dat ik niet met mijn eigen problemen bezig was geweest.' Hinton heeft warme en compassie kunnen brengen op een liefdeloze plek, en dat was het geheim achter zijn vermogen om zijn levensvreugde vast te houden op een van de meest vreugdeloze plakken op aarde.

*Gedurende zijn tijd in de gevangenis zag hij vierenvijftig mensen – drieënvijftig mannen en één vrouw – langs zijn cel lopen op weg naar de executieruimte. Hij kreeg zijn medegevangenen zover dat ze vijf minuten voor de terechtstelling op hun tralies begonnen te beuken. 'Toen ik in die dodencel zat, ontdekte ik dat andere gevangenen nooit de onvoorwaardelijke liefde hebben gekend die ik van mijn moeder heb gekregen. We werden elkaars familie. We wisten niet of er andere familieleden of vrienden aanwezig waren en daarom sloegen we op de tralies om degene die ter dood gebracht werd duidelijk te maken: **'We zijn bij je.** We houden van je tot het einde.'*

Laten we nu een verhaal lezen uit de Bijbel. Misschien kun je onze keuze al raden. We kozen het verhaal van De barmhartige Samaritaan.

Chris:

Daar kwam een wetgeleerde naar Hem toe om Hem op de proef te stellen. 'Rabbi,' zei hij, 'wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwig leven?' Hij zei tegen hem: 'Wat staat er in de wet geschreven? Hoe leest u dat?' Hij gaf ten antwoord: 'U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel, met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' Hij zei tegen hem: 'Juist geantwoord! Doe dat en u zult leven.'
Maar hij wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: 'Ja maar, wie is mijn naaste?' Jezus nam weer het woord en zei: 'Op reis van Jeruzalem naar Jericho viel iemand in handen van rovers. Ze schudden hem uit, mishandelden hem en lieten hem halfdood achter. Toevallig kwam er een priester langs die weg; hij zag hem, maar liep in een boog om hem heen. Ook een Leviet die voorbijkwam en hem zag, liep in een boog om hem heen. Toen kwam er een Samaritaan langs die op reis was; hij zag hem en was ten diepste met hem begaan. Hij ging naar hem toe, goot olie en wijn op zijn wonden en verbond ze. Toen zette hij hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een herberg, waar hij hem verder verzorgde. De volgende ochtend haalde hij twee denariën tevoorschijn en gaf ze aan de waard. "Zorg voor hem," zei hij, "en als u nog meer kosten moet maken, zal ik ze u op mijn terugreis vergoeden." Wie van die drie is naar uw mening de naaste geweest van de man die in handen van de rovers was gevallen?' Hij zei: 'Hij die hem barmhartigheid heeft bewezen.' Jezus zei tegen hem: 'Doe dan voortaan net als hij.'
(Lc 10,25-37)

We kozen dit verhaal omwille van de barmhartigheid, die wij van onze moeders meekrijgen. De barmhartige Samaritaan moet, net als de gevangene, ook zo intens geappelleerd zijn geweest.

De vraag in het verhaal wordt gesteld: wie is mijn naaste? Of, voor wie kan ik een naaste zijn? Of zullen we zeggen: voor wie kan ik een moeder zijn?

'moeder' is misschien niet iets is wat je bént, op basis van, zeg, biologie of bloedband, maar iets wat je dóét. Moeder als werkwoord. Elk een van ons kan moeder zijn voor iemand anders. Moeder zijn is geen titel die je zomaar krijgt. Het is wat je doet. Het gevoel van 'Compassie' doorgeven aan anderen. Moederschap draait over: er zijn. Of het nu moederschap is in teken van een kind, of een zieke of een werkloze of een leerling of...

Zo kunnen we misschien een beetje God zijn, De naam God zegt zelf: ik ben die ben. Of een beetje "adelaar zijn" voor elkaar. Elkaar ondervangen totdat we kunnen vliegen op eigen kracht. Het is altijd een spel tussen vrijheid geven en een vorm van nabijheid kunnen bieden. Je kind of een ander of jezelf zo goed kennen, dat je weet wat het aankan. En gunnen om zo vrij te zijn als zij kan, als een adelaar. Een kinderpsychiater vanuit de buurt, Mv. Wieme zegt: Je verwent je kinderen als je iets doet wat zij eigenlijk zelf kunnen.

(tekst lied: "Zoals een moeder zorgt voor kinderen, haar toevertrouwd en waarborgt dat zij leven: zo werkt een god van liefde, en geen uur verflauwt zijn vuur. Niet meer verstomt het woord dat Hij ons heeft gegeven."

"Het neemt ons bij de hand, dat woord, geduldig voert het ons uit angstland weg naar vrijheid. Zo onbegaanbaar dwars die weg, zo hoog, zo heet en droog- laat mij niet moeten gaan als Gij niet zelf nabij zijt.")

Eline:

Ik vind dit toch zo moeilijk... Het evenwicht vinden tussen nabij zijn en vrijheid geven. Angst zit mij in de weg.

Mama worden is het mooiste en het griezeligste dat je je kunt voorstellen. Je wordt constant heen en weer geslingerd tussen gevoelens van 'hoop' en gevoelens van 'angst'. Eigenlijk wordt je dus heen en weer geslingerd tussen de toekomst en het verleden. Angst is steeds gegrond in het verleden. Je bent bang voor bepaalde zaken omdat je die in het verleden als beangstigend hebt ervaren. Bv. Een vriendin die kanker kreeg. En net als hoop, steeds gericht op de toekomst. Want, wat als... dit mijn kind ook overkomt? En je hoopt toch zo dat ze gezond blijft.

We worden uitgenodigd om daarom zoveel mogelijk in het nu te leven. In het nu is er geen angst.

Inge: Start met zingen lied:

"Wek mijn zachtheid weer."

Samen:

"Geef ons terug de ogen van een kind!" "Dat ik zie wat is en mij toevertrouw. En het licht niet haat."

Inge:

Een kind interpreteert nog niet. En daarom is ze gewoon in het nu. En alles is wat het is en méér! Een kurkentrekker is een ventje, een helicopter,... Een mens is een mens. Niet lelijk of mooi. Niet goed of slecht. Het kind neemt de dingen, en ons, zoals ze zijn. Zonder oordelen. En daarom kan het zich ook zo gemakkelijk toevertrouwen. Kinderen roepen ons op om in het nu te leven.

Zingen samen lied: “Wek mijn zachtheid weer. Geef ons terug de ogen van een kind! Dat ik zie wat is en mij toevertrouw. En het licht niet haat”.

Eline:

En het licht niet haat? Hoe komt het dat we het licht zouden haten? Zijn we zo bang om het schone te koesteren? Omdat we het kunnen kwijt geraken?

Ja, we roepen op om de wereld te ervaren door de ogen van een kind.

Mama jij zegt me zo vaak; “Moederschap is zo mooi, want je leert de wereld ervaren door de ogen van een kind. En van kinderen kunnen we veel leren.” Maar: Ja en neen. Ik leer de wereld vooral ervaren door de ogen van een moeder. Wat kan ik haar laten zien? Wat zou haar interesseren? Maar ook: Wat vormt een bedreiging?

Toch brengt die angst mij ook dicht bij God. Ik ervaar het gevoel van op zoek zijn naar zingeving, God. Vanuit het enorme vechten tegen de angst, onmacht, komt het gevoel van dankbaarheid naar boven.

De enorme verantwoordelijkheid die je voelt t.o.v. je kind, kun je niet alleen dragen. Je hebt er nood aan je gedragen te voelen door iets wat je overstijgt. En zo is het dat ik mij ineens overvallen voel door een aantrekkingskracht naar God. Ik zoek hem in alles. En vind hem in haar. In ons. Ook ik ben op zoek naar mijn adelaar. Ook ik heb een moeder nodig.

Inge:

En ik? Ik ook!

Eline: laten we moeder zijn voor elkaar.

Inge:

en er is nog een moeder waar we voor moeten zorgen!

Er is straks betoging voor het klimaat. Zo zorgen wij voor ons moeder aarde.

Hoe gaan wij om met haar?

Dat een nieuwe wereld komen zal!

De kinderen zijn de toekomst en we wensen niet liever dat de wereld nog zal bloeien, dat er nog brood genoeg zal zijn en water zal vloeien.

Eline Van Steenkiste en Inge Zutterman

De Lier, 12 mei 2019